

Dil ve Konuşma Terapistlerinin Diksiyon Konusundaki Tutum ve Görüşleri

Views and Attitudes of Speech and Language Therapists on Elocution

¹ Rıza Korhan SEZİN^a, ² İlayda KINCAL^b, ³ Nurcan ALPÜRAN KOCABIYIK^c,
⁴ Ramazan Sertan ÖZDEMİR^d

^aOndokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Samsun, Türkiye

^bAnadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Eskişehir, Türkiye

^cİstanbul Kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İstanbul, Türkiye

^dİstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET Amaç: Diksiyonun farklı tanımları olsa da bu tanımların ortak noktaları konuşma bilimi içerisinde bulunan konuları kapsamaktadır. Konuşma bilimi, dil ve konuşma terapisinin de en temel inceleme alanlarından biridir. Bu ilişki, tarihsel süreçte ve uluslararası örneklerde kendini çokça göstermektedir. Ancak Türkiye’de diksiyona yönelik çalışmaların dil ve konuşma terapisinin uygulama alanının dışında kaldığı görülmektedir. Bunun olası sebeplerinden birinin dil ve konuşma terapistlerinin diksiyona yönelik tutum ve görüşleri olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada, Türkiye’de dil ve konuşma terapistlerinin diksiyona karşı tutum ve görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma kesitsel araştırma modeli kullanılarak tasarlanmıştır. Katılımcılara çevrim içi anket yolu ile ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan toplam 168 dil ve konuşma terapistinden diksiyona yönelik tutum ve görüşlerini değerlendirmek için 28 soruluk bir anket doldurulmaları istenmiştir. **Bulgular:** Diksiyon becerilerinin, dil ve konuşma terapisi çalışma alanlarından olmadığını düşünenlerin oranı %48,2 iken aksini düşünenlerin oranı %31,5’tir. Kendilerinin en çok çalıştıkları alanlar sorulduğunda, verilen cevapların, diksiyonla ilişkili konular sorulduğunda verilen cevaplarla büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. **Sonuç:** Katılımcıların önemli bir kısmı diksiyonun dil ve konuşma terapisi alanı ile ilişkili olduğunu belirtmelerine rağmen çalışma kapsamı içerisinde yer almadığını ifade etmişlerdir. Bu yargı tarihsel süreç ve uluslararası birçok örnek ile ters düşmektedir. Bu yargının değişmesi hâlinde, konuşma bilimini kapsamlı olarak inceleyen dil ve konuşma terapistlerinin sunacağı katkının diksiyona yönelik çalışmaların daha nitelikli hâle gelmesini sağlayabileceği düşünülmektedir.

ABSTRACT Objective: Although there are different definitions of elocution, the common points of these definitions are the elements within the scope of speech science. Speech science is also one of the main study areas of speech and language therapy. This relationship reveals itself frequently in the historical process and international examples. However, in Türkiye, speech and language therapy seems outside the scope of elocution practices. One of the possible reasons for this may be the attitudes and opinions of speech and language therapists towards elocution. To examine the views and attitudes of speech and language therapists in Türkiye towards elocution. **Material and Methods:** The design of the study was cross-sectional. A total of 168 speech and language therapists were asked to fill an online questionnaire of 28 questions to assess their attitudes towards elocution. **Results:** The 48.2% of the participants stated that elocution is not one of the sub-areas within speech and language therapy. The rate of who thought conversely is found 31.5%. When asked about the areas in which they work the most, the answers largely overlap with elocution-related topics. **Conclusion:** Although a significant portion of the participants stated that elocution is related to the field of speech and language therapy, they stated that it was not included in the scope of the field. This judgment contradicts the historical process and many international examples. If this judgment may change, the contribution of speech and language therapists who study speech science comprehensively may enable studies on elocution to become more qualified.

Anahtar Kelimeler: Diksiyon; dil ve konuşma terapisi; konuşma prozodisi, artikülasyon, konuşma akıcılığı

Keywords: Diction; speech and language therapy; prosody of speech, articulation, speech fluency

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Sezin RK, Kincal İ, Alpüran Kocabiyik N, Özdemir RS. Dil ve Konuşma Terapistlerinin Diksiyon Konusundaki Tutum ve Görüşleri. Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi. 2025;33(1):33-40.

Correspondence: Rıza Korhan SEZİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Samsun, Türkiye

E-mail: rizakorhan.sezin@omu.edu.tr

Peer review under responsibility of Journal of Ear Nose Throat and Head Neck Surgery.

Received: 27 Oct 2024

Received in revised form: 06 Dec 2024

Accepted: 09 Dec 2024

Available online: 17 Jan 2025

1307-7384 / Journal of Ear Nose Throat and Head Neck Surgery is the official publication of the Ear Nose Throat and Head Neck Surgery Society. Production and hosting by Türkiye Klinikleri.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

“Diksiyon” kelimesinin kökeni Latince “dictio” sözcüğüdür ve “sözcüklerin seçilip düzenlenmesi ve düşüncelerin kolaylıkla anlatılması” anlamını taşımaktadır.^{1,2} Dilimize ise Fransızcadaki anlamı “okuma/anlatma tarzı, söyleyiş şekli, söylem” olan “diction” kelimesinden okunuşuyla birlikte geçmiştir.³ Türk Dil Kurumuna (TDK) göre “diksiyon”; a) “Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi”; b) “Konuşulan dilin incelenmesi ve kullanılması”; c) “Duru, açık vurgulama ve çıkaklara tam uyararak konuşma” olarak tanımlanmıştır.⁴ Görüldüğü gibi TDK’nin diksiyon tanımlamasında yer alan ifadelerin tamamına yakını konuşma üretiminde rol alan alt sistemleri işaret etmektedir. Örneğin “çıkak” ifadesi bir konuşma sesinin boğumlanma noktası, sesletim veya artikülasyon yeri anlamına gelmektedir. Fonetik açıdan “artikülasyon yeri” (place of articulation), ünsüz bir fonemin üretim sürecine dair tek başına yeterli olmasa da önemli bir bilgi sağlar. Ancak ünsüz sesin tanımlanabilmesi için artikülasyon şekli (manner of articulation) ve sesletimin ötümlü ötümsüz olması durumuna dair bilgiler de gereklidir.⁵ Yine TDK’nin tanımında yer alan “vurgulama” ve “heyecan durakları” ifadeleri konuşma prozodisini işaret etmektedir. Bilindiği gibi konuşma prozodisi sadece vurgu ve duraklardan ibaret değildir, burada da tonlama ve ritim gibi unsurların gözden kaçtığı görülmektedir.⁶ TDK’nin diksiyon tanımı içerisinde yer alan bu eksiklikler konuşma bilimi kapsamına girmektedir.⁷

Diksiyonun birçok tanımı olmasına rağmen bu tanımların ortak noktası konuşma ve konuşmanın temel unsurlarına yapılan vurgudur.^{8,9} Ülkemizde diksiyon ile ilgili yayımlanmış kaynakların birçoğunda solunum, fonasyon, artikülasyon, tonlama, vurgu, konuşma hızı ve akıcılık değinilen konular arasında yer almaktadır.¹⁰⁻¹² Kaynaklarda ayrıca ses hijyeninin sağlanması için öneriler ve rezonansın ön odaklı olarak kullanılması gibi konularda da açıklamalara yer verildiği görülmektedir.¹² Ancak, bu kaynakların konuşma bilimi hakkında eksik veya hatalı bilgiler içerdiğine de rastlanmıştır. Rezonans sebebi ile ortaya çıkan problemlerin sesletim sorunu olarak ifade edilmesi veya artikülasyon bozukluğunun sebebinin dil tembelliği olarak açıklanması bu hatalara örnek ola-

rak gösterilebilir.^{11,12} Bu durum Türkiye’de diksiyon alanında konuşma biliminin ve bilimcilerinin katkılarına duyulan ihtiyacın en açık göstergesidir.

Konuşma bilimi ve konuşmanın üretimi ile ilgili temel unsurları inceleyen bilim dallarının başlıcalarından biri dil ve konuşma terapisi (DKT) bilim dalıdır.¹³ Nitekim DKT bilim dalının yükseköğretim kurumlarındaki müfredatları incelendiğinde konuşma bilimine dair konuların kapsamlı bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Bununla beraber bazı üniversitelerin (DKT) bölümü müfredatlarında diksiyon dersi de yer almaktadır. DKT formasyonunun kapsamı düşünüldüğünde bu alanda çalışan insanların diksiyon çalışmalarına ve eğitimine katkı sağlamaları durumunda, bu konuda yapılacak çalışmaların batılı bazı örneklerde olduğu gibi daha kapsamlı ve nitelikli olabileceği düşünülmektedir.¹⁴

Ancak Türkiye’de DKT’nin diksiyon eğitim ve uygulamalarının dışında kaldığı görülmektedir.¹⁵ Bunun muhtemel sebeplerinden biri dil ve konuşma terapistlerinin diksiyon ile konuşma bilimi arasındaki ilişkiye dair farkındalık eksikliği bir diğeri de bu alanda çalışan kişilerin diksiyon ile ilgili tutum ve görüşleridir. Bu çalışmanın amacı, ülkemizdeki DKT’lerin diksiyon konusundaki tutum ve görüşlerini araştırmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma, İstanbul Medipol Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 11 Şubat 2022 tarihli ve E-10840098-772.02-200 sayılı kararı ile etik ve bi-limsel yönden uygun görülmüştür. Bu araştırma Helsinki Deklerasyonu’na uygun şekilde yürütülmüştür.

ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, anlık tarama deseni kullanılarak modellenmiştir.

KATILIMCILAR

Araştırmaya 168 katılımcı dâhil edilmiştir. Dâhil edilen katılımcıların hepsi veri toplanan form içerisinde yer alan “araştırmaya katılım onam formu” yolu ile onam vermiştir. Örneklem grubunun hepsi lisans veya lisansüstü eğitimlerini tamamlamış dil ve konuşma terapistlerinden oluşmaktadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı 20-30 (%76,2) yaş aralığında bulunmaktadır ve kadınların oranı %76,8; erkeklerin oranı %20,8'dir. Mezun veren en yüksek frekansa sahip üniversite Anadolu Üniversitesi (%33,3) olarak bulunmuştur (Tablo 1). Meslekte çalışma yılı en çok %36,3 ile 2 ve 3 yıllık çalışan DKT'lere aittir. Çalışmaya katılan katılımcıların %59,5'i lisans, %30,4'ü yüksek lisans ve %10,1'i ise doktora mezunudur (Tablo 1).

DKT alanında çalışanların büyük çoğunluğu özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde (%64,3) çalışmaktadırlar. Katılımcıların en çok çalıştığı 3 alan sırasıyla konuşma sesi bozuklukları (%91,1), akıcılık bozuklukları (%84,5) ve gelişimsel dil bozukluklarıdır (%82,1) (Tablo 2).

UYGULAMA VE VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Veri toplanması amacı ile kullanılacak anketin oluşturulmasından önce konu ile ilgili alanyazın taraması yapılmış ve konu ile ilgili Türkçe ve yabancı dilde yayımlanan farklı kitaplar incelenmiştir. Türkçe alanyazın taramasında Türkçe yazılan ve isminde “diksiyon” ifade geçen kitaplarda içerik taraması yapılmıştır.^{8,10-12} İngilizce kaynaklardan yararlanmadan önce “diksiyon” kelimesinin doğru İngilizce çevirisi Oxford Türkçe-İngilizce Sözlük kullanılarak yapılmıştır. Sözlükte yer alan iki çeviri olan “diction” ve “elocution” kelimelerinin anlamları basılı ve elektronik sözlüklerde (Merriam-Webster, Oxford Learner's Dictionary) araştırılmıştır.¹⁶ Araştırma sonucunda “elocution” kelimesinin Türkçe kitaplarda tanımlanan diksiyon kavramına daha uygun bir içeriğe sahip olduğu yazarlar arasındaki görüş birliği ile belirlenmiştir. “Elocution” kelimesini içeren İngilizce kitaplara ulaşılarak içerik taraması gerçekleştirilmiştir.¹⁷⁻¹⁹ Araştırılan kaynaklardan elde edilen içerik kullanılarak diksiyon ile ilişkili kavramlardan yararlanılmış ve anket için 32 madde oluşturulmuştur. Sonrasında 4 maddenin çıkarılması ile anketin son versiyonu 28 madde olarak düzenlenmiştir. Anket içerisinde katılımcılara yazılı olarak araştırmanın amacı, yürütücüleri ve katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu bildirilmiştir. Oluşturulan anket Google Forms (Google, ABD) internet uygulaması üzerinde hazırlanmış ve katılımcılara çevrim içi şekilde bir bağlantı linki üzerinden ulaştırılmıştır.

TABLO 1: Demografik bilgiler.

Yaş	f	%
20-30	128	76,2
31-40	26	15,5
41-50	13	7,7
51-60	1	0,6
Cinsiyet		
Kadın	132	78,6
Erkek	35	20,8
Belirtmek istemiyor	1	0,6
Meslek çalışma yılı		
0-1 yıl	48	28,6
2-3 yıl	61	36,3
4-5 yıl	17	10,1
6+ yıl	42	25
Eğitim düzeyi		
Lisans	100	59,5
Yüksek lisans	51	30,4
Doktora	17	10,1
Mezun olduğu üniversite		
Anadolu Üniversitesi	56	33,3
Hacettepe Üniversitesi	29	17,3
İstanbul Medipol Üniversitesi	29	17,3
Üsküdar Üniversitesi	16	9,5
Biruni Üniversitesi	11	6,5
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	14	8,3
Başkent Üniversitesi	2	1,2
İstinye Üniversitesi	7	4,2
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	0,6
Yurtdışındaki üniversiteler	3	1,8
Çalışılan kurumlar*		
	f	%
Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri	108	64,3
Vakf (özel) ve devlet üniversiteleri	28	16,7
Özel hastaneler	7	4,2
Kamu hastaneleri	18	10,7
Üniversite klinikleri	6	3,6
Özel klinikler	64	38,1
Ev ve okullar	2	1,2
Çalışılan alanlar*		
Akıcılık bozuklukları	142	84,5
Konuşma sesi bozuklukları	153	91,1
Gelişimsel dil bozuklukları	138	82,1
Ses bozuklukları	43	25,6
Motor konuşma bozuklukları	60	35,7
Edinilmiş dil bozuklukları	60	35,7
Dudak damak yarıkları	34	20,2
Özgül öğrenme bozuklukları	56	33,3
Yutma bozuklukları	17	10,1
Toplam	168	100

*Katılımcılar birden fazla seçenek işaretlemiştir.

TABLO 2: Diksiyon ile ilgili düşünce ve tutumlara yönelik sorulara verilen yanıtlar.

Sorular	Evet		Hayır		Kararsızım	
	f	%	f	%	f	%
İyi diksiyon becerilerinin kişilerarası iletişimde önemli olduğunu düşünüyor musunuz?	157	93,5	5	3,0	6	3,6
Diksiyon beceri ile DKT alanı arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?	113	67,3	26	15,5	29	17,3
Sizce diksiyon becerileri DKT çalışma alanlarından birisi midir?	53	31,5	81	48,2	34	20,2
DKT alanında diksiyon çalışmalarına/alanına yeteri kadar önem verildiğini düşünüyor musunuz?	5	3,0	141	83,9	22	13,1
"Diksiyon" kavramının içerdiği konu başlıklarını biliyor musunuz?	45	26,8	56	33,3	67	39,6

DKT: Dil ve konuşma terapisi.

VERİ ANALİZİ

Çalışmanın bulgularının istatistiksel analizi frekans analizidir. Frekans analizi anlık tarama modellerinde katılımcıların belirttikleri seçeneklere göre sıklıklarını gösteren analiz çeşididir.

BULGULAR

Çalışmadan elde edilen bulgular sırasıyla diksiyon ile ilgili düşünce ve tutumlara yönelik sorulara verilen yanıtlara dair bulgular, diksiyon ve DKT alanına dair bulgular, DKT çalışma alanlarına ilişkin bulgular ile eğitim ve yeterliliğe dair bulgular olarak sunulmuştur.

DKT'lerin %93,5'i diksiyon becerilerinin kişiler arası iletişimde etkili olduğunu düşünmektedirler. Diksiyon becerisi ile DKT alanında bir ilişki olduğunu ifade edenlerin oranı %67,3 iken aksini düşünen DKT'lerin oranı ise %15,5'tir. Diksiyon becerilerinin DKT çalışma alanlarında olmadığını düşünenlerin oranı %48,2 iken DKT'lerin çalışma alanı olduğunu düşünenlerin oranı ise %31,5'tir. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğu diksiyon çalışmalarına yeteri kadar önem verilip verilmediği ile ilgili soruya "hayır" yanıtını vermişlerdir (%83,9). Diksiyonun kavramının içerdiği konu başlıklarını bildiğini belirten katılımcıların oranı %26,8'dir (Tablo 2).

Tablo 3'e göre DKT çalışma alanları ile ilişkili alanlara bakıldığında, katılımcılara göre diksiyon, DKT alanında en çok konuşma sesi bozukluğu (%91,1) ile ilişkilendirilmiş bunu sırasıyla akıcılık bozuklukları (%56,5) ve rezonans bozuklukları (%56,5) takip etmiştir. Diksiyon ile ilişkili kavramların değerlendirildiği soruda, katılımcılar diksiyo-

nun kavramları arasında olan respirasyon, artikülasyon, rezonans, fonasyon, prozodi, projeksiyon, fonetik bilgisi, konuşma üretimi, konuşma algısı, konuşma akıcılığı kavramlarının ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. DKT öğrenimi sürecinde eğitimi alınan konulara ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların en yüksek oranla eğitim aldıkları konular sırasıyla; artikülasyon (%92,3), fonasyon (%91), respirasyon (%89,9), konuşma üretimi (%88,7), konuşma akıcılığı (%88,7), fonetik bilgisi (%87,5), rezonans (%86,9), prozodi (%82,1), konuşma algısı (%70,2) ve projeksiyon (%41,1) olarak belirlenmiştir. Ayrıca DKT'lerin diksiyon terapisi yaparken iş birliği yapacağı alanların başında tiyatro, opera veya şan (%87,5; %83,3) gelirken üçüncü sırada dil bilim (%39,3) alanı gelmektedir.

Tablo 4'te verilen yanıtlara göre DKT eğitimi boyunca diksiyon ile ilgili bir ders alan DKT oranı %41,1 iken almayan DKT'lerin oranı %58,9'dur; bu dersi veren uzmanın alanı %55,1 oranında tiyatro, %18,8 oranında opera veya şan ve %14,4 oranında dil ve konuşma terapisti olarak belirtilmiştir. Diksiyon dersi alan bir katılımcı dersin yeterliğini değerlendiren soruyu cevaplandırmamıştır. Katılımcılardan %54,4'ü (n=68) üniversite eğitimi süresince aldıkları diksiyon dersinin "kısmen yeterli" olduğunu ifade ederken %22,1'i "yeterli" olduğunu ve %23,5'i yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo 4'te elde edilen bulgulara göre; alanda aktif olarak çalışan DKT'lerin %97'si diksiyon alanında terapi yapmaktadır. Katılımcıların %63,1'inin diksiyon terapisi yürütmekte kendisini "yetersiz" bulduğu, %33,9'unun "kısmen yeterli", ve %3'ünün "yeterli" bulduğu bulgusuna ulaşılmıştır. DKT alanında çalı-

TABLO 3: Diksiyon ile DKT çalışma alanları ve kavramlarının ilişkisine yönelik sorular.

Sizce aşağıdaki DKT çalışma alanlarından hangisi/hangileri diksiyon ile ilgilidir?*		
	f	%
Akıcılık bozuklukları	95	56,5
Konuşma sesi bozuklukları	153	91,1
Gelişimsel dil bozuklukları	25	14,9
Ses bozuklukları	74	44,0
Motor konuşma bozuklukları	60	35,7
Edinilmiş dil bozuklukları	22	13,1
Rezonans bozuklukları	95	56,5
Özgül öğrenme bozuklukları	15	8,9
Yutma bozuklukları	6	3,6
Sizce aşağıdaki kavramlardan hangileri diksiyon ile de ilgili olabilir?*		
Respirasyon	119	70,8
Artikülasyon	150	89,3
Rezonans	122	72,6
Fonasyon	122	72,6
Prozodi	145	86,3
Projeksiyon	91	54,2
Fonetik bilgisi	104	61,9
Konuşma üretimi	119	70,8
Konuşma algısı	86	51,2
Konuşma akıcılığı	116	69,0
DKT öğreniminiz süresince eğitim aldığınız konu/konuları aşağıda işaretleyiniz.*		
Respirasyon	151	89,9
Artikülasyon	155	92,3
Rezonans	146	86,9
Fonasyon	153	91,1
Prozodi	138	82,1
Projeksiyon	69	41,1
Fonetik bilgisi	147	87,5
Konuşma üretimi	149	88,7
Konuşma algısı	118	70,2
Konuşma akıcılığı	149	88,7
DKT'lerin diksiyon terapisi yaparken diğer hangi alanlar ile iş birliği kurarak çalışabileceğini düşünüyorsunuz?*		
	f	%
Tiyatro	147	87,5
Opera ve şan	140	83,3
Psikoloji	32	19,0
Tıbbi bilimler	20	11,9
Sağlık bilimleri	34	20,2
Dil bilimi	66	39,3
Türk dili ve edebiyatı	43	25,6
Eğitim bilimleri	34	20,2
İletişim (iletişim fakültesi mezunları)	79	47,0

*Katılımcılar birden fazla seçenek işaretlemiştir; DKT: Dil ve konuşma terapisi.

şan terapistler kendi diksiyon becerilerini %52,4 oranında “kısmen yeterli”, %42,9 oranında “yeterli” olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların %4,8’i ise kendi diksiyon becerilerini yetersiz bulmaktadırlar.

DKT’lerin %56,5’i diksiyon dersinin müfredatta yer alması ile ilgili soruya verdikleri yanıtta diksiyon dersinin hem DKT’lerin kendi becerilerini geliştirmelerine yönelik hem de diksiyon terapisi uygulama yetkinliği kazandırmaya yönelik olması gerektiği bulgusunu oluşturmuşlardır (Tablo 5).

Çalışmaya katılan DKT’lerin %65,6’sı diksiyon ile ilgili bir kursa katılmak istediklerini bulgusunu sunmuşlardır ve müfredat dışı diksiyon ile ilgili etkinliklere katılanların oranı %30,4 iken katılmayan DKT’lerin oranı %69,9’dur. Diksiyon kursuna katılan DKT’lerin %66’sı (n=50) “bireysel” nedenlerle, %46’sı kendi “farkındalıklarını” artırmak amacıyla, %18’i “ilgi” nedeniyle ve %14’ü ise “terapi” odaklı sebeplerle kurslara katılmak istediklerini belirtmiştir (Tablo 6).

TARTIŞMA

Diksiyon çalışmalarına konuşma bilimini inceleyen dil ve konuşma terapistlerinin katkıları incelendiğinde, ülkemiz uluslararası örneklerden farklılık göstermektedir. Bunun olası sebepleri arasında Türkiye’de dil ve konuşma terapistlerinin diksiyona yönelik tutum ve görüşlerinin olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, ülkemizdeki dil ve konuşma terapistlerinin diksiyon konusundaki tutum ve görüşlerini araştırmaktır.

Bu çalışmaya katılan DKT’lerin yaklaşık yarısı diksiyon becerisine yönelik uygulamaların DKT çalışma alanı olmadığını savunmaktadır. Oysa DKT bilim dalının tarihsel gelişimine ve uluslararası alanyazına bakıldığında diksiyon ve diksiyona yönelik uygulamalarda dil ve konuşma terapistlerinin katkılarına sıklıkla rastlanmaktadır. Bu katkı XVIII. yüzyılda hekim ve diksiyon eğitmeni kimliği ile sağaltıcı diksiyon (remedial elocution) tanımını ortaya atan ve bazı yazarlara göre ilk dil ve konuşma terapisti olan John Thelwall’dan günümüze kadar uzanmaktadır.²⁰⁻²² Günümüzde, DKT de dâhil olmak üzere iletişim bilimi ve bozuklukları alanında önemli bir yere sahip olan Amerikan Konuşma, Dil ve İşitme Birliği, DKT’nin uygulama kapsamına yer verdiği internet sayfasında [Scope of practice in speech-language pathology (Scope of Practice) <https://www.asha.org/policy/ps2001-00104>] dil ve konuşma terapistlerinin aksan modifikasyonu üzerine ilgi duymaları hâlinde

TABLO 6: Müfredat dışı eğitimlere katılım ile ilgili sorulara verilen yanıtlar.

Sorular	Evet		Hayır		Kararsızım	
	f	%	f	%	f	%
Diksiyon ile ilgili kurs, seminer vb. eğitimlere katılmak ister misiniz?	110	65,6	22	13,1	36	21,4
Diksiyon ile ilgili müfredat dışı etkinliklere (seminer, kurs, çalıştay vb.) katıldınız mı?	51	30,4	117	69,6		
Diksiyon ile ilgili müfredat dışı etkinliklere neden (seminer, kurs, çalıştay vb.) katıldınız?* (n=50)	f	%				
Bireysel nedenler	33	66				
Farkındalık artırmak amacı ile	23	46				
İlgi duyma	9	18				
Terapi yapma amacı ile	7	14				

*Katılımcılar birden fazla seçenek işaretlemiştir.

Bu araştırmaya katılan DKT'lerin en çok çalıştıklarını ifade ettikleri bozukluklardan ilk 3'ü sırası ile konuşma sesi bozuklukları, akıcılık bozuklukları ve gelişimsel dil bozukluklarıdır. Buna ek olarak katılımcılar diksiyonla en ilişkili çalışma alanları sorulduğunda sırası ile konuşma sesi bozuklukları, rezonans bozuklukları, akıcılık bozuklukları ve ses bozuklukları olarak bildirmişlerdir. Katılımcıların %70'i DKT eğitimleri boyunca dersini aldıkları konulardan olan respirasyon, artikülasyon, rezonans, fonasyon, prozodi, fonetik bilgisi, konuşma üretimi, konuşma algısı ve konuşma akıcılığının büyük oranda diksiyon ile ilişkisi olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde diksiyon uygulama kitaplarında en sık şekilde artikülasyon, telaffuz, konuşma akıcılığı, prozodi, ses üretimi ve solunum uygulamaları konusunda çalışmalar bulunmaktadır.⁸⁻¹² Dolayısıyla çalışmaya katılan DKT'lerin önemli bir kısmı, diksiyonun çalışma alanları olmadığını düşünmekle beraber, en çok çalıştıklarını ifade ettikleri konuşma sesi bozukluğunun diksiyon ile ortak bir konu olduğunun farkındadırlar.

DKT eğitimi süresince diksiyon dersi alan 69 katılımcı dersi genellikle tiyatro alanında çalışan bir öğretim elemanından aldıklarını bildirmiş ve aldıkları dersi kısmen yeterli bulmuştur. DKT'lerin büyük çoğunluğu diksiyonla ilgili ek eğitimlere katılmak istemektedir. Ek eğitim almak istenmesinin en sık nedeni bireysel nedenlerdir. Aynı zamanda DKT'lerin sadece yarısından daha az bir bölümü kendi diksiyon becerilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. DKT'ler diksiyon alanı ile ilgili herhangi bir uygulama yapmadıklarını ve uygulama yapmak konu-

sunda kendilerini yeterli hissetmediklerini bildirmişlerdir. Oysa DKT bölümlerinde alınan diksiyon dersleri bir tarafa, DKT bölümlerinin ders paketleri incelendiğinde diksiyon ile ilgili yayımlanmış kaynakların birçoğunda yer alan solunum, fonasyon, artikülasyon ve konuşma prozodisi gibi konuları kapsayan ders içeriklerine sahip oldukları açıkça görülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada, konuşma bilimi ve diksiyon ilişkisi özetlenerek, dil ve konuşma terapistlerinin bu konudaki tutum ve görüşleri derlenmeye çalışılmıştır. Konuşma bilimini kapsamlı olarak inceleyen DKT alanının katkı sunması hâlinde diksiyona yönelik çalışmaların daha nitelikli olacağı, bu alanda yapılacak ortak çalışmaların Türk diline ve kullanımına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Teşekkür

Araştırmacılar istatistiksel değerlendirmelerde görüş ve katkı sağlamış olan Mert DEMİRSÖZ'e içten teşekkürlerini sunar.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üye-

liği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Rıza Korhan Sezin, İlayda Kıncal; **Tasarım:**

İlayda Kıncal; **Denetleme/Danışmanlık:** Ramazan Sertan Özdemir; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** İlayda Kıncal; **Analiz ve/veya Yorum:** Nurcan Alpüran Kocabıyık; **Kaynak Taraması:** Rıza Korhan Sezin, İlayda Kıncal; **Makalenin Yazımı:** Rıza Korhan Sezin, İlayda Kıncal; **Eleştirel İnceleme:** Rıza Korhan Sezin.

KAYNAKLAR

- Şenbay N. Söz ve Diksiyon Sanatı. 37. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; 2020.
- Taktak N, Kavak S. 3K Tekniği ile Diksiyon: Kendi Kendinin Koçu. 2. Baskı. İstanbul: Girdap Yayınevi; 2020.
- Hansoy FN. Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük. Ankara: İnkilâp; 1999.
- Türk Dil Kurumu. Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları; 2011.
- Ashby M, Ashby P. The IPA. In: Ball M, ed. Manual of Clinical Phonetics. 1st ed. New York: Routledge; 2021. p.152-62. [Crossref]
- Xu Y. Speech prosody: a methodological review. Journal of Speech Sciences. 2011;(1):85-115. [Crossref]
- Behrman A. Speech and Voice Science. 4th ed. San Diego: Plural Publishing; 2021.
- Çevik N. Konuşma Tekniği. 1. Baskı. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri; 2002.
- Eraslan E. Diksiyon: Türkçeyi Güzel, Doğru, Düzgün ve Etkili Konuşmak. 7. Baskı. İstanbul: Akademik Kitaplar; 2021.
- Taşer S. Konuşma Eğitimi. 2. Baskı. İstanbul: Pegasus Yayınları; 2012.
- Telkenar G. Diksiyon: Dilinizin Rotası. 1. Baskı. İstanbul: Beyaz Yayınları; 2015.
- Uğurlu H. Diksiyon: Güzel ve Etkili Konuşma. 1. Baskı. İstanbul: Hayat Yayın Grubu; 2015.
- Togher L, Yiannoukas C, Lincoln M, Power E, Munro N, McCabe P, et al. Evidence-based practice in speech-language pathology curricula: a scoping study. Int J Speech Lang Pathol. 2011;13(6):459-68. [Crossref] [PubMed]
- Join, A. S. H. A., & Store, A. S. H. A. Scope of Practice in Speech-Language Pathology. 2022. [Erişim tarihi: 20 Temmuz 2022]. Erişim linki: [Link]
- Dil ve Konuşma Terapistleri Derneği [İnternet]. [Erişim tarihi: 03 Ocak 2023]. DKT'lerin çalıştığı alanlar. Erişim linki: [Link]
- Alderson AD, İz F. The Oxford English-Turkish Turkish - English Dictionary. 2. Baskı. İstanbul: ABC Kitabevi; 1990.
- Sheridan T. A Course of Lectures on Elocution: Together with Two Dissertations of Language; and Some Other Tracts Relative to Those Subjects. London: J. Dodsley; 1781.
- Bell AM. Elocutionary Manual: The Principles of Elocution; with Exercises and Notations. Volta Bureau; 1887.
- Vanderslice R. Synthetic Elocution. UCLA: Department of Linguistics; 1968. [Link]
- Rockey D. The logopaedic thought of John Thelwall, 1764-1834: First British speech therapist. British Journal of Disorders of Communication. 1977;12(2):83-94. [Crossref] [PubMed]
- Rockey D. John Thelwall and the origins of British speech therapy. Med Hist. 1979;23(2):156-75. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Goring PM. The elocutionary movement in Britain. In: McDonald MJ, ed. Oxford Handbook of Rhetorical Studies. 1st ed. New York: Oxford University Press; 2017. p.559-68.
- McKinney R. Here's How to do Accent Modification: A Manual for Speech-Language Pathologists. Vol. 1. 1st ed. San Diego: Plural Publishing; 2019.
- Loveall SJ, Pitt AR, Rolfe KG, Mann J. Speech-Language pathologist reading survey: scope of practice, training, caseloads, and confidence. Lang Speech Hear Serv Sch. 2022;53(3):837-59. [Crossref] [PubMed]
- Schmidt AM, Sullivan S. Clinical training in foreign accent modification: a national survey. Contemporary Issues in Communication Science and Disorders. 2003;30(Fall):127-35. [Crossref]
- Levy ES, Crowley CJ. Policies and practices regarding students with accents in speech-language pathology training programs. Communication Disorders Quarterly. 2012;34(1):59-68. [Crossref]
- Bruhl E. Speak More Clearly: British Accent. Speak More Clearly, 2014. [Erişim tarihi: 25 Mart 2023]. Erişim linki: [Link]
- Ünal FT, Özden M. Diksiyon ve Konuşma Eğitimi. 5. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık; 2018.
- Zeyrek S. Diksiyon ve güzel konuşma üzerine teorik notlar [Theoretical notes on diction and elocution]. Journal of International Social Research. 2021;14(79):97-109. [Link]
- Elik R. Diksiyon: Etkili Konuşma Teknikleri. 3. Baskı. İstanbul: Akis Kitap; 2012.
- Reca F. Diksiyon ve Güzel Konuşma Sanatı. 1. Baskı. Ankara: Tutku Yayınevi; 2015.
- Salmış F. Konuşma Estetiği ve Diksiyon. 1. Baskı. İstanbul: Armoni Yayıncılık; 2011.